

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารงานองค์การในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นองค์การราชการหรือองค์การธุรกิจ จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรือลักษณะวิธีการปฏิบัติงานใหม่ เพื่อให้องค์การนั้น ๆ เจริญก้าวหน้าและสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ดังนั้น การบริหารองค์การยุคใหม่จึงจำเป็นต้องนำเอากลยุทธ์และเทคนิคการทำงานเป็นทีมมาใช้ในการบริหารงานเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้สามารถเอาชนะคู่แข่งได้ การสร้างทีมงานหรือการพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพ จึงเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในขณะนี้ เนื่องจากเป็นเทคนิคการทำงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในองค์การ ผู้ปฏิบัติงานระดับต่าง ๆ จะได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานและการกำหนดนโยบายมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา ด้วยเหตุนี้การบริหารองค์การยุคใหม่ไม่ว่าจะเป็นองค์การของไทยหรือองค์การของต่างประเทศ จะเน้นที่การทำงานเป็นทีมเป็นหลัก เพราะเห็นว่าเป็นวิธีทำงานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีผู้ทำการศึกษาเรื่องการทำงานเป็นทีมในหลายลักษณะ ตัวอย่างเช่น ศึกษารูปแบบการทำงานเป็นทีม ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม ลักษณะของทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ดังเช่นการศึกษาของ ยัวร์ตัน รัตนาคินทร์ (อ้างถึงใน ชุตินา มาลัย, 2538) ได้ศึกษาถึงเรื่องคุณภาพของการทำงานเป็นทีมของนักสังคมสงเคราะห์ในทีมสหวิชาการ โดยได้ศึกษาผลกระทบและปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อผลสำเร็จในการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้วงการของอาจารย์พยาบาล ชุตินา มาลัย (2538) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับการทำงานเป็นทีมของอาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้นั้นถึงการศึกษาสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ประสบการณ์การทำงานของอาจารย์พยาบาล จากผลการศึกษาดังกล่าว ลักษณะการทำงานในปัจจุบันควรเป็นลักษณะของการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานในลักษณะที่เป็นคณะกรรมการ จะได้รับความนิยมและยึดถือว่า เป็นวิธีการทำงานที่ดีที่สุด ผลการวิจัยข้างต้นที่สอดคล้องกับแนวคิดของ โพรพิงซ์ ล้าซ่า (2542) กล่าวว่า ในการทำงานย่อม

เกิดปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหาคือ จะไม่แก้ไขปัญหาคคนเดียว จะปรึกษาหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง จะเป็นการทำงานอย่างทีมเวิร์ก (Teamwork) เน้นที่ทีมเวิร์ก (Teamwork) เป็นหลัก และสอดคล้องกับแนวคิดของ เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม (2541) ที่กล่าวว่า"นกไม่มีขน คนไม่มีเพื่อนบินสูงไม่ได้ คนเราไม่ว่าจะเรียนหรือทำงานต้องมีเพื่อนจึงจะประสบผลสำเร็จ"

ความสำเร็จและประโยชน์ของการทำงานเป็นทีมที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ต่อเมื่อผู้ร่วมทีมมีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ดังนั้นทักษะในการทำงานเป็นทีม จึงถือว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่งของพนักงานในองค์การ ด้วยเหตุนี้องค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องการให้การทำงานของบุคลากรเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ จึงให้ความสนใจและให้ความสำคัญที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทีมงาน โดยการจัดสัมมนา จัดอบรมหรือให้ความรู้ในด้านการทำงานเป็นทีมแก่บุคลากรของหน่วยงาน ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ และเกิดประโยชน์แก่นักศึกษาที่จะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีคุณภาพ สถาบันอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการผลิตบัณฑิต ให้ออกไปสู่สังคมในวงกว้างสาขาวิชาต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญในการสอดแทรกกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้นิสิต นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกทักษะในการพัฒนาตนเองเพื่อการทำงานเป็นทีม ทั้งในบทบาทของผู้นำทีมงานและสมาชิกของทีมงาน เพื่อให้มนิสิตนักศึกษาเหล่านั้น สามารถใช้ทักษะดังกล่าว ให้เป็นประโยชน์ในการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษา การสอดแทรกทักษะของการทำงานเป็นทีมนี้ สามารถทำได้ทั้งกิจกรรมทางวิชาการ และกิจกรรมนักศึกษา ซึ่งกิจกรรมทางวิชาการนี้ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ที่นักศึกษาจะต้องเรียนตามหลักสูตร เช่น การมอบหมายการทำงานร่วมกันเป็นทีม การทำโครงการต่าง ๆ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในรายวิชา ซึ่งหากนิสิตนักศึกษามีการวางแผนในการทำงานที่ดี มีวิธีการทำงานที่ถูกต้อง จะทำให้งานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์บรรลุวัตถุประสงค์ คือ งานสำเร็จตามกำหนดเวลา และคุณภาพของงานนั้น ๆ เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ส่วนกิจกรรมนักศึกษานั้นจะเป็นกิจกรรมตามความสนใจและความถนัดของนิสิตนักศึกษาเอง ธิดารัตน์ บุญนุช (2538) กล่าวว่า กิจกรรมนิสิตนักศึกษา คือ กิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาทำกันเองในเวลาว่าง ไม่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรโดยตรง ไม่มีการให้คะแนน ไม่มีการบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรม นิสิตจะเข้าร่วมกิจกรรมก็ได้ หรือเป็นเพียงสังเกตการณ์ก็ได้ กิจกรรมเหล่านี้สามารถสอดแทรกลักษณะการทำงานเป็นทีมได้อีกแนวทางหนึ่ง แม้ว่าการทำกิจกรรมในลักษณะนี้นิสิตนักศึกษาจะต้องทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มอยู่แล้วก็ตาม แต่หากได้รับการแนะนำและฝึกฝนลักษณะการทำงานเป็นทีมที่ถูกต้อง ย่อมจะช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมให้กับนิสิตนักศึกษาที่ทำ

กิจกรรมให้มี ประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้น อิดารัตน์ บุญนุช กล่าวว่า การผสมผสานกิจกรรมใน หลักสูตรและกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเข้าด้วยกัน จะเป็นประโยชน์แก่นิสิตนักศึกษามาก ดังนั้น การ ปลุกฝังทักษะการทำงานเป็นทีมในสองลักษณะดังกล่าว น่าจะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการ ทำงานเป็นทีมของนิสิตนักศึกษา ให้สามารถบูรณาการคุณลักษณะของตนเอง ให้สอดคล้องกับ ความต้องการของหน่วยงานภายนอก และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของสถาบันได้ในแนวทางหนึ่ง

ภารกิจในการหล่อหลอมคุณลักษณะของบัณฑิต เพื่อตอบสนองความต้องการของ หน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ถือว่าเป็นภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็น สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี สถาบันอุดมศึกษาเอกชน เช่น มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ เป็นต้น สถาบัน อุดมศึกษาเหล่านี้มีภารกิจในการผลิตบัณฑิตเช่นเดียวกัน แต่การยอมรับจากสังคมจะ แตกต่างกัน โดยบัณฑิตที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐจะเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานต่าง ๆ มากกว่า บัณฑิตของมหาวิทยาลัยเอกชน ดังนั้นเพื่อเป็นการยกมาตรฐานของบัณฑิตที่จบการศึกษาจาก สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จะต้องมีการพัฒนาคุณลักษณะและคุณภาพของบัณฑิตให้ทัดเทียมกับ บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยของรัฐ แม้ว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะมีวิธีการบริหารงานที่แตกต่าง กับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เนื่องจากต้องคำนึงถึงการหารายได้เพื่อใช้ในการบริหารงานและใช้ ในการพัฒนาสถาบันให้เจริญก้าวหน้า มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของตลาด แรงงาน สถาบัน อุดมศึกษาเอกชนก็จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาคุณสมบัติของบัณฑิตให้มี คุณภาพสูงขึ้น ด้วย แนวทางหนึ่งที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนอาจจะทำได้คือ การติดตามและประเมินผลบัณฑิต ภายหลังจากที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ดังเช่นที่หลายสถาบันได้กระทำอยู่ในขณะนี้

สำหรับมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย สถาบันอุดมศึกษาเอกชนซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็น มหาวิทยาลัยเอกชนที่เปิดดำเนินการมาเป็นระยะเวลายาวนานเป็นเวลา 36 ปีนั้น จึงมีบทบาท สำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นการเรียนการสอนทางด้าน ธุรกิจเป็นสำคัญ เนื่องจากมีปรัชญาในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อตอบสนองความต้องการของ องค์การธุรกิจ ทิศทางและเป้าหมายของมหาวิทยาลัยคือ "การสร้างนักธุรกิจและผู้เข้าไปทำงาน ในวงการค้า" โดยมีปรัชญาว่า "นักธุรกิจ คือ ผู้สร้างความมั่นคงให้กับประเทศ" (แนวคิดและ ปรัชญาในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย : 2483) จากแนวคิดเช่นนี้ ทำให้องค์การธุรกิจมี ความคาดหวังว่า บัณฑิตที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยจะเป็นผู้ที่มีความสามารถ วิเชียร เตชะไพบูลย์ (2542) กล่าวว่า ความตั้งใจของคณะกรรมการหอการค้าไทย แต่แรกเริ่ม

การก่อตั้งมหาวิทยาลัยคือ การปลูกจิตสำนึก ฝึกฝนให้กุลบุตร กุลธิดา ได้มีความรู้ด้านการดำเนินธุรกิจเป็นประการสำคัญ จึงขอฝากให้มหาวิทยาลัยเน้นและเฟ้นหาองค์ประกอบสำคัญที่จะเป็นหลักในการพัฒนาการเรียนการสอนไปสู่ความเป็นเลิศได้ นั่นก็คือ มีคณาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถด้านวิชาการ และมีคุณธรรม มีหลักสูตรที่มีความเข้มข้น ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจของนักศึกษาควบคู่ไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งแนวทางนี้คณะต่าง ๆ ที่ทำการเปิดสอนควรนำไปบรรจุไว้ในหลักสูตร โดยเน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความเข้าใจกรรมวิธีการบริหาร เข้าใจพฤติกรรมในองค์การ เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา เมื่อมีคนจำนวนมากมาทำงานร่วมกัน อันจำเป็นต้องมีอยู่ในธุรกิจทุกประเภท ทุกขนาด

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้มีการติดตามและประเมินผลคุณภาพของบัณฑิตในทุก ๆ 5 ปี เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจากการติดตามและประเมินผลบัณฑิตของคณะบริหารธุรกิจ เมื่อปี 2539 พบว่า คุณสมบัติที่บัณฑิตของคณะบริหารธุรกิจอ่อนด้อยประการหนึ่ง คือ ทักษะการทำงานเป็นทีม ดังที่ผ่องใส ศุภจรรยารักษ์ (2539) ได้กล่าวว่า “หน่วยงานภายนอกหลายหน่วยงานประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตของคณะบริหารธุรกิจ ว่ามีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดี แต่หากมอบหมายให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นแล้ว ยังขาดคุณสมบัติในการทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่น” ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษานักศึกษาคณะบริหารธุรกิจหอการค้าไทย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการภายใต้การดูแลของหอการค้าไทย โดยมีสภามหาวิทยาลัยซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการที่มาจากนักธุรกิจที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในวงธุรกิจร่วมบริหารมหาวิทยาลัย และบัณฑิตของมหาวิทยาลัยต้องถูกคาดหวังว่าจะต้องมีทั้งความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นที่จะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางให้มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยได้ทบทวนว่า การจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมให้กับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยนั้น ได้มีการปลูกฝังทักษะในการทำงานเป็นทีมมากน้อยเพียงใด และกิจกรรมใดบ้างที่ส่งเสริมหรือมีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมให้กับนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ตลอดจนการตระหนักถึงความสำคัญของทักษะการทำงานเป็นทีมที่หน่วยงานภายนอกถือว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของบัณฑิต ผู้ที่จะออกไปรับใช้สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคธุรกิจซึ่งเป็นองค์กรสำคัญที่จะชื้อขนาดของเศรษฐกิจของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ศึกษาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักศึกษามหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักศึกษามหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
3. เสนอแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของนักศึกษามหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

คำถามในการวิจัย

1. นักศึกษามหาวิทยาลัยหอการค้าไทยมีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมในด้านเป้าหมาย กระบวนการทำงาน บทบาทผู้นำ บทบาทสมาชิก และสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในการทำกิจกรรมของนักศึกษาในรายวิชาที่อาจารย์มอบหมายและในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ได้ดำเนินระหว่างภาคต้น ปีการศึกษา 2541 มากน้อยเพียงใด
2. มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาเมื่อเกิดปัญหาเหล่านั้นนักศึกษาได้แก้ปัญหาโดยวิธีใด
3. จากข้อค้นพบเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงาน ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักศึกษา แนวทางที่มหาวิทยาลัยจะพัฒนาและส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของนักศึกษามหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ควรเป็นอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักศึกษามหาวิทยาลัยหอการค้าไทย โดยรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหารมหาวิทยาลัยซึ่งประกอบด้วย

1. นักศึกษาได้แก่
 - 1.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ภาคปกติที่ลงทะเบียนเรียนในภาคต้น ปีการศึกษา 2541 ไม่รวมนักศึกษาภาคค่ำ เพราะนักศึกษาภาคค่ำมีข้อจำกัดด้านเวลาที่ใช้ในการศึกษาทำให้มีเวลาทำกิจกรรมได้ไม่มากนักและสาเหตุที่ไม่รวบรวมข้อมูลจากนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 และรับปีที่ 2

เนื่องจากนักศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 อาจารย์ผู้สอนมักจะไม่นับหมายให้นักศึกษาทำงานร่วมกันเพราะเป็นวิชาแกนและวิชาพื้นฐาน

- 1.2 นักศึกษาตามข้อ 1.1 ที่ทำกิจกรรมรายวิชาที่อาจารย์ประจำวิชามอบหมายให้ทำงานร่วมกัน มีทั้งหมด 6 คณะ คือ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ ไม่รวมคณะบัญชีและคณะนิติศาสตร์ เนื่องจากลักษณะรายวิชาของคณะบัญชีอาจารย์ผู้สอนได้มอบหมายให้นักศึกษาทำงานเป็นแนวปฏิบัติและเป็นรายบุคคล ส่วนคณะนิติศาสตร์ผู้วิจัยไม่ได้รวบรวมข้อมูลเนื่องจากเป็นคณะที่เปิดใหม่ จึงไม่มีนักศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 4
 - 1.3 นักศึกษาที่ทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็นคณะกรรมการสโมสรนักศึกษา คณะกรรมการชมรมกิจกรรม กีฬา และคณะกรรมการนักศึกษาประจำคณะ
2. อาจารย์ ได้แก่
 - 2.1 อาจารย์ประจำวิชาที่สอนในรายวิชาเอก เฉพาะสาขา ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ที่มีการมอบหมายให้นักศึกษาทำงานร่วมกันทั้งนี้ยกเว้นอาจารย์คณะบัญชีและคณะนิติศาสตร์
 - 2.2 อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมที่เป็นอาจารย์ประจำหรือบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาชมรม
 3. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การทำกิจกรรมของนักศึกษา ดังนี้คือ อธิการบดี รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนพัฒนาและวิเทศสัมพันธ์ รองอธิการบดีและผู้ช่วยอธิการบดี ฝ่ายสนับสนุนการศึกษาและกิจการนักศึกษา ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร คณบดี รองคณบดีและผู้ช่วยคณบดีของคณะบริหารธุรกิจ คณะบัญชี คณะเศรษฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

การทำงานทีม หมายถึง การที่กลุ่มนักศึกษาตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาทำงานร่วมกัน รับผิดชอบงานร่วมกัน ปฏิบัติกิจกรรมที่อาจารย์ผู้สอนมอบหมายให้ทำ หรือปฏิบัติกิจกรรมนอกชั้นเรียน เสริมหลักสูตรตามความสนใจนักศึกษา ซึ่งนักศึกษามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน มีการรับรู้ถึงการเป็นสมาชิกของกลุ่ม คำนึงถึงสมาชิกในกลุ่มและรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มนั้น เพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ร่วมกัน

พฤติกรรม หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติ การแสดงออก และการตอบสนองที่สังเกตได้ของบุคคลซึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากการเข้าใจและอารมณ์

พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติและการแสดงออกของนักศึกษาตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่ร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ตามที่อาจารย์ผู้สอนมอบหมายให้ หรือทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความสนใจ โดยมีองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การทำงานร่วมกันของนักศึกษابรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้คือ

1. **เป้าหมาย** หมายถึง ศูนย์กลางแห่งความสนใจหรือสังเกตที่กำหนดไว้เป็นจุดหมายของนักศึกษา ในการทำกิจกรรมว่าจะต้องปฏิบัติ โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดหมายและปฏิบัติในการดำเนินงาน เพื่อจะทำให้การทำกิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์
2. **กระบวนการทำงาน** หมายถึง ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมของนักศึกษา ซึ่งขั้นตอนนี้ได้กำหนดขึ้นโดยนักศึกษาได้คิด ได้ทำร่วมกัน เช่น การกำหนดขั้นตอนการทำงาน การวางระเบียบกฎเกณฑ์ การติดต่อสื่อสาร ประเมินผลการทำงานร่วมกันช่วยกันส่งเสริมพัฒนาตนเองและทีมงาน
3. **บทบาทของผู้นำ** หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมตามภาระหน้าที่ของนักศึกษาผู้ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกในทีมให้เป็นผู้ดำเนินการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งผู้นำมีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสมาชิกคือ มีความยุติธรรม อดทน เห็นคุณค่าของเพื่อนสมาชิก คอยเสริมแรง รู้จักวิธีจูงใจและเป็นผู้ประสานที่ดี เป็นที่ไว้วางใจของสมาชิกทั้งนี้บทบาทผู้นำสามารถผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันได้ตามความเหมาะสม
4. **บทบาทของสมาชิก** หมายถึง การปฏิบัติตามภาระหน้าที่ของนักศึกษาในการทำกิจกรรมร่วมกัน บทบาทนี้สมาชิกในทีมร่วมกันกำหนดขึ้น เช่น บทบาทในตำแหน่งต่าง ๆ ของทีม ได้แก่ เลขานุการ เภรัญญิก ซึ่งนักศึกษาร่วมกันทุ่มเทกำลังกาย กำลังความคิดแสดงความคิดเห็น ซึ่งบทบาทนี้อาจจะมีการหมุนเวียนกันได้ตามความเหมาะสม

5. **สัมพันธภาพระหว่างบุคคล** หมายถึง ความสัมพันธ์ ความสามัคคี ความผูกพันกันระหว่างนักศึกษา ที่ปฏิบัติงานร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ส่งเสริมซึ่งกันและกัน

กิจกรรมรายวิชา หมายถึง การทำงานร่วมกันของนักศึกษาตามที่อาจารย์มอบหมายเพื่อประมวลความรู้และประยุกต์ทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติและต้องให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่เรียน

กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง งานที่นักศึกษาทำร่วมกันตามความสนใจของนักศึกษาทั้งในสโมสรนักศึกษา ระดับมหาวิทยาลัย และระดับคณะ โดยไม่เป็นส่วนของการเรียนการสอน ในมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เรียกกิจกรรมนักศึกษากว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร

ปัญหาและอุปสรรค หมายถึง สิ่งกีดขวางที่มีผลให้การทำงานร่วมกันเป็นทีมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยไม่บรรลุผล ซึ่งมีสาเหตุมาจากตัวแปรทางด้านนักศึกษา อาจารย์ และนโยบายของผู้บริหาร

ผู้บริหาร หมายถึง บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมายให้อำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการงานต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ซึ่งประกอบด้วย อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดีฝ่ายวิชาการ รองคณบดีฝ่ายบริหาร ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาชมรม หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนประจำ หรือบุคลากรที่คอยให้คำแนะนำ คำปรึกษาแก่นักศึกษาที่ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

อาจารย์ผู้สอน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนประจำ เป็นอาจารย์สอนรายวิชาเอก ของชั้นปีที่ 3 และ 4 ที่เปิดสอนในภาคต้น ประจำปีการศึกษา 2541

นักศึกษา หมายถึง

ก. ผู้ที่เข้าศึกษาและลงทะเบียนเรียนในมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ในระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ในภาคต้น ปีการศึกษา 2541 ของคณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 และที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาเอก ที่อาจารย์ประจำวิชามอบหมายให้ทำงานร่วมกัน

- ข. ผู้ที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยของคณะบริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการสโมสรนักศึกษา คณะกรรมการชมรมกิจกรรม ชมรมกีฬา และคณะกรรมการนักศึกษาประจำคณะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. แนวทางในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของนักศึกษา ทั้งที่เป็นกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร
2. แนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของนักศึกษา
3. แนวทางในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมการทำกิจกรรมของนักศึกษา อาจารย์ บุคลากร ตลอดจนเสนอแนะเชิงนโยบายต่อผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะและบริบทของนักศึกษาเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม จากหนังสือ บทความ เอกสารต่าง ๆ วีดีโอ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดประชากรในการวิจัย และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ
 - 2.1 นักศึกษา ระดับปริญญาตรีของ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ภาคปกติ ภาคต้น ปีการศึกษา 2541 และ ที่ลงทะเบียนในรายวิชาเอกของปี 3 ปี 4 คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 808 คน จากนักศึกษา 892 คน
 - 2.2 นักศึกษามหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ภาคปกติ ที่ลงทะเบียนเรียนใน ภาคต้น ปีการศึกษา 2541 โดยมีตำแหน่งและได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการสโมสรนักศึกษา คณะกรรมการชมรมต่าง ๆ และคณะกรรมการนักศึกษาประจำคณะ จำนวน 246 คน จากนักศึกษา 302 คน
 - 2.3 อาจารย์ประจำวิชา เป็นอาจารย์สอนประจำที่มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ที่สอนวิชาเอกของชั้นปีที่ 3 และ 4 ของคณะต่าง ๆ ในข้อ 2.1 จำนวน 18 คน

2.4 อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมต่าง ๆ ที่เป็นอาจารย์ประจำ หรือบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาชมรม จำนวน 27 คน จากอาจารย์ 31 คน

2.5 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย จำนวน 30 คน จาก 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักศึกษา จำนวน 4 ชุด คือ
 - ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาที่มีการมอบหมายให้นักศึกษาทำงานร่วมกัน
 - ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่มอบหมายให้นักศึกษาทำงานร่วมกัน
 - ชุดที่ 3 แบบสอบถามสำหรับคณะกรรมการนักศึกษาที่ทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 - ชุดที่ 4 แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมกิจกรรมเสริมหลักสูตร
2. แบบสังเกต เกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักศึกษา เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งที่เป็นกิจกรรมในรายวิชา และกิจกรรมที่นักศึกษาทำตามความสนใจของนักศึกษา หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร
3. แบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและฝ่ายกิจการนักศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจ และการตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานเป็นทีมของ นักศึกษา

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

รายงานผลการวิจัยนี้ แบ่งออกตามลำดับดังนี้

- บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย คำถามในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

- บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ
พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้าง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล
- บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ